

Svein Arthur Kallevik

Psykolog, journalist og forfatter av boken *Journalistikk i krise? Om krisejournalistikk og krisereaksjoner*

Journalister – venn eller fiende?

Hurtigbåten MS Sleipner var på vei fra Haugesund til Bergen den bekmørke fredagskvelden 26. november 1999. Det var svært dårlig vær og bølgene var 2,3 meter høye. Like etter klokken 19, på Sletta nord for Haugesund, skjedde det fatale. I stor hastighet gikk Sleipner på skjæret Store Bloksen. Dette resulterte i et tragisk forlis, hvor 16 omkom. En stor redningsaksjon ble satt igang, der Haugesund sjukehus (daværende Fylkessjukehuset i Haugesund) ble et sentralt sted for å ta imot overlevende og pårørende.

Den viktigste oppgaven var naturlig nok å forsøke å redde liv og gi medisinsk behandling til dem som trengte det. Men sykehus måtte også forholde seg til de mange journalistene som samlet seg i foajeen, utrustet med notatblokker, teelinser og tunge fjernsynskameraer for å få mest mulig informasjon. Denne oppgaven klarte sykehuset på en forbilledlig måte.

Jeg var selv utsendt reporter fra Norsk Telegrambyrå (NTB) den kvelden. For oss pressefolk var det en stor lettelse å møte en lege som tydeligvis forstod pressens viktige rolle i en krisesituasjon. Noe som innebærer å gi informasjon om hva som faktisk har skjedd, hva som kommer til å skje, informere pårørende om hvor de kan få hjelp og kunne være med å avdekke kritikkverdige forhold basert på fakta, slik at liknende hendelser kan forhindres i fremtiden.

Derfor var det møter preget av respekt og tillit, når avdelingsoverlege Emil Mohr stilte opp på pressebrifinger jevnlig det første døgnet. Hvis pressefolkene ønsket å møte ham ofte, så stilte han opp. På en svært profesjonell måte informerte han om hvilken behandling de overlevende fra Sleipner fikk, deres tilstand og generelt om overlevelsesmuligheter i iskaldt vann for dem man på det tidspunktet lette etter. Ved sin side hadde han sykehusprest Gro

Steensnæs Håvåg som kunne informere om tilbudet til de pårørende.

Mohr videreformidlet forespørslers fra pressen om å få intervju de overlevende når tiden var moden. Journalistene på sin side viste respekt ved å holde seg på god avstand og ikke oppsøke disse på egen hånd på rommene, noe som hadde vært fysisk mulig. Denne gjensidige respekten for begge profesjonalt førte til et godt samarbeidsklima i en meget kritisk fase av redningsaksjonen.

Dessverre finnes det mange eksempler på det motsatte, hvor journalist og lege går i hver sin skyttergrav. Det kan skyldes dårlige erfaringer, fordommer og ikke minst en feilaktig gruppetenkning som stempler enten journalister som gribber uten etikk eller leger som tause og arrogante. Det bærer helt galt av sted når leger skjeller ut journalister for å være dumme og uskolerte, fordi man har dårlig erfaring med pressen fra tidligere. Kravet til folkeskikk og respektfull opptreden gjelder selvfølgelig begge yrkesgruppene – og handler om profesjonalitet.

Både leger og journalister har viktige roller i samfunnet. Med mer kunnskap om hverandres roller, yrkesutøvelse og ikke minst en stor porsjon respekt, vil møtene bli langt mer konstruktive og fruktbare. I krisesituasjoner som etter en stor ulykke, en trafikkulykke eller for eksempel et drap, så kommer pressen til å dukke opp. Noe annet er drømmetenkning. Derfor er det viktig at legene lærer å forstå mediens behov og lærer seg å bli intervjuet. Kunnskap om mediens arbeidsmetoder og etikk vil kunne gjøre det mulig for journalister og leger å møtes i en positiv atmosfære.

Personer som opplever traumatiske hendelser er i utgangspunktet interessante intervjuobjekter. Som psykolog og journalist er min anbefaling at kontakten med

direkte involverte i en krise bør gå gjennom en mellommann. Og nettopp her kan legene gjøre en stor innsats ved å ta denne rollen, gitt at de har kunnskap om krisereaksjoner og konsekvenser av medieeksponering, som for de fleste vil være en ekstrabelastning. Når legene er mellommenn, kan de faktisk være med på å forhindre mulige overtramp i pressen, informere de involverte om konsekvensene ved å stille opp i mediene og ikke minst kunne råde folk til ikke å la seg intervju, hvis vektige grunner taler mot det. En lege som er mellommann kan også være med på å skjerme pårørende og involverte ved selv å stå frem i mediene og gi informasjon.

Jeg vil anta at de fleste leger før eller siden vil komme i situasjoner hvor de vil få forespørslers fra mediene om intervju. Det er svært fornuftig at Legeforeningen tilbyr medietreningskurs for sine tillitsvalgte og at enkelte andre leger også får slik kunnskap, men også for leger flest bør dette være nyttig kunnskap som er nødvendig å ha. Tematikken kan være mer eller mindre utfordrende. Men uansett er det fornuftig å møte pressen med kunnskap og vennlighet og ikke overlate rollen som informator i det offentlige rom til de få, men meget PR-kåte legene som alltid stiller, uansett tema.

Journalister og leger har mye å lære av hverandre og mye å tjene på å opptre som venner og ikke fiender. Ikke minst vil de direkte involverte i kriser tjene på at disse to viktige aktørene ikke lar sin kontakt være preget av fordomsfulle feilslutninger. De har fått sine liv snudd opp ned og fått sår som ikke gror. Og det er hensynet til deres livskvalitet og behov som må veie tyngst – uansett.

Svein Arthur Kallevik

I neste nummer:

- Nettkontakt mellom pasient og lege
- Blodlipider hos psykiatriske pasienter
- Legene og legemiddelindustrien
- Transfusjonspraksis
- Arbeidsmedisin og oljeindustrien
- Eldre som bruker mye sovemedisin